

alligevel kan være misfornøjet med rent formelt at skulle bede om Noget, fjændt nogen Ret til at være misfornøjet har man ikke, thi man kan jo holde sig indenfor sit Privilegium, saa behøver man ikke at spørge Noget om Noget. Men endda, jeg forstaaer meget godt, at saaledes som Forholdene have udviklet sig, er det naturligt, at man ønsker at komme ud over Bevillingernes noget indskrænkede Bestemmelser, og jeg forstaaer da meget vel, at man kan være misfornøjet med bestandig for hvert enkelt Tilfælde at skulle spørge en Autoritet, om man maa spille det og det. Spørgsmaalet bliver da, saaledes som Sagen nu er kommen til at ligge for, da vi skulle forhandle den her i Rigsdagen: Hvorvidt kan man gaa uden Udælgelse for det fgl. Theater i Begrænsningen af det fgl. Theaters Monopol?

Efter disse forudskillede Bemærkninger kommer jeg altfaa til det egentlig afgjørende Spørgsmaal: Hvorvidt er et Monopol, til en vis Grad i alt Fald, berettiget her, eller hvorvidt er det det ikke? Men dette falder atter sammen med det Spørgsmaal: Hvorvidt er det heldigt at have et virkelig Nationaltheater, hvad maa der fordras af et saadant Nationaltheater, og endelig, kunne disse Forbringere tilfredsstilles af et virkelig Nationaltheater uden et vist Monopol? At det er heldigt, særlig for et lille Folk som os, at have et sandt Nationaltheater, som paa kunstnerisk Maade kan fremstille de dramatiske Forfatteres Arbejde for Folket, derom antager jeg, at man ikke, fornuftigvis i alt Fald, kan nære nogen Tvivl. Den Forbring, der da først og fremmest maa stilles til et Nationaltheater, er den, som jeg nu allerede har anthydet, at Nationaltheatret fremfører for Publikum de bedste dramatiske Forfatteres Arbejder, først og fremmest dem, som ere gaaede saaledes ind i Litteraturen, ere gaaede saaledes ind i Theatrets Repertoire, at de kunne kaldes klassiske Forfattere, og dernæst nye Forfatteres Arbejder, som det kongelige Theater efter sit bedste Skjønnende mener kunne fortjene at opføres paa det kongelige Theater, og som det mener kunne finde Gjenklang hos Publikum. Ved Siden heraf har et Nationaltheater hos et lille Folk som os ogsaa ganske naturlig den Opgave at opføre Oversættelser af det Bedste af fremmed Litteratur, som ligger for, saavel ældre Ting som nyere. Endelig har jo vort Theater faaet en særlig Opgave, som ganske vist ikke nærmest vedkommer det som Nationaltheater, men som de historiske Forhold have ført med sig, idet det jo ogsaa skal opføre Operaer og Balletter, hvilke dog vel maa siges at komme i anden, tredie Række efter

Skuespillet. Men nu er det min Overbevisning, at Nationaltheatret ikke kan gennemføre denne sin Opgave, naar det ikke til en vis Grad har Monopol. I alt Fald vil det ikke kunne det, hvis det ikke har til sin Raadighed en aldeles ubegrændset Pengemasse. Har det ubegrændsede Pengemidler til at engagere og betale en saa udmærket Skuespiltrup, som det i det Hele taget er muligt at faae her i Landet, har det ubegrændsede Pengemidler til, uden Hensyn til Publikums øieblikkelige Smag, at opføre just de Bærter, som det er dets egentlige Opgave at opføre, ja, saa kunde man jo gjerne sige, at saa kunde det undvære sit Monopol. Men Sagen turde være den, at saadanne Pengemidler har man ikke til sin Raadighed, og saadanne Pengemidler kan man under vore Forhold ikke vente at faae til sin Raadighed. Den ærede Forslagsstiller gjorde opmærksom paa, at Theatret har lidt af en kronisk Underbalance i en længere Tid. Det er ganske sikkert og det er høist beklageligt. Men uden at jeg her finder mig foranlediget til at komme nærmere ind paa de Grunde, der i alt Fald kunde udfylde det mindre gode Resultat økonomisk taget af Theatrets Drift, skal jeg sige, at man fra Rigsdagens Side, fra dette Things Side egentlig ikke har Grund til at beklage sig paa det Punkt. Thi det er ikke Theatret, der har bedt om at faae denne exceptionelle Stilling, som jeg indrømmer det har; det er Folkethinget, som har fremtvunget den. Folkethinget har levet i den Illusion, at det var muligt i Længden at holde et Nationaltheater uden Tilskud, at det var muligt her i Landet fremfor i noget andet Land at holde et Nationaltheater, der fuldt ud kunde staa paa sine egne Ben, naar det først havde faaet sin Bygning, og begrundet paa denne Illusion har man ganske forladt det gamle System, som i og for sig var fornuftigt, og er gaaet over til det nuværende. Det gamle System bestod deri, at Theatret fik et bestemt aarligt Tilskud, og af dette bestemte aarlige Tilskud skulde det saa ogsaa leve, medens Rigsdagen forøvrigt ikke paa nogen Maade blandede sig i Theatrets Budget. Dette System forlod man; men deraf følger ogsaa, at man, naar man ikke har saadanne Indvendinger at gjøre, at man kan sige: her er sket helt gale Ting, virkelig fra Statskassens Side maa betale Underbalancen. Det ene følger af det andet. Efter det gamle System stod Theatret paa egne Ben, det fik et bestemt Tilskud, og saa skulde det leve deraf, og der kunde ikke være Tale om at bruge flere Penge, naar der da ikke indtraadte særlige Ulykker, som Vandsejrg, Brig, Theaterbrand eller lignende Hin-